

РОЗДІЛ 7

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-4/28>

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВАМИ УЧАСНИКАМИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ: ПРАКТИКА ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

ABUSE OF RIGHTS BY PARTICIPANTS IN EXECUTIVE PROCEEDINGS: PRACTICE AND WAYS OF SOLUTION

**Бабич Я.С., магістр права
юридичного факультету**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті досліджуються наукові напрацювання щодо зловживання правами в контексті їх існування у діях учасників виконавчого провадження на практиці. Розглянуто правову природу та доктринальне розуміння таких понять, як «зловживання правом», «шикана», «естопель», «правовий пуризм». Зроблено висновок про рівні можливості та мотивацію для зловживання правами як сторонами виконавчого провадження, так і державними/приватними виконавцями. Обґрунтовано хибність невизнання можливості зловживання правами стягувачем у виконавчому провадженні. Розглянуто основні види зловживань правами у виконавчому провадженні та їх розуміння у судовій практиці останніх років усіх інстанцій, їх співвіднесення з раніше розкритими видами зловживання правами. Доведено необхідність перегляду положень про територіальну компетенцію у виконавчому провадженні через відкриття виконавчих проваджень за місцем реєстрації банків, де відкрито рахунки боржників. Зокрема, видається необхідним розробити ієрархію критеріїв для вибору місця подання заяви про відкриття виконавчого провадження та встановлення відповідальності стягувача за зміст такої заяви з метою недопущення зловживання стягувачем правами в контексті принципу диспозитивності. Розглянуто проблеми уникнення сплати податків у разі прощення боргу в межах виконавчого провадження та недоцільності оподаткування прощених боргів у цілому. Проаналізовано підстави для звільнення від сплати виконавчого збору як такого, що стягується без результативної роботи державних виконавців. Окреслено окремі способи приховування майна боржником та позитивну судову практику, спрямовану на боротьбу з окремими способами приховування майна боржниками. Констатується вплив розвитку технологій на виникнення нових шляхів ухилення боржниками від виконання своїх зобов'язань. Висловлено занепокоєння щодо впливу швидкого розвитку сучасних технологій на ефективність виконавчого провадження. Запропоновано шляхи усунення виявлених можливостей для зловживання правами у виконавчому провадженні для подальшого розроблення більш предметних проєктів змін до законодавства.

Ключові слова: стягнення, виконавче провадження, боржник, зловживання правами, учасники виконавчого провадження.

The article examines the scientific developments on the abuse of rights in the context of their existence in the actions of participants in enforcement proceedings in practice. The legal nature and doctrinal understanding of such concepts as "abuse of law", "chicane", "estoppel", "legal purism" are considered. The conclusion is made about equal opportunities and motivation for abuse of rights by both the parties to the enforcement proceedings and public / private enforcement agents. The erroneousness of non-recognition of the possibility of abuse of the rights of the debt collector in the enforcement proceedings is substantiated. The main types of abuse of rights in enforcement proceedings and their understanding in the case law of recent years of all instances, their correlation with previously disclosed types of abuse of rights are considered. The need to revise the provisions on territorial competence in enforcement proceedings through the opening of enforcement proceedings at the place of registration of banks where debtors' accounts have been opened has been proved. In particular, it seems necessary to develop a hierarchy of criteria for choosing the place of filing an application for enforcement proceedings and establishing the liability of the claimant for the content of such a statement in order to prevent abuse of rights by the claimant in the context of dispositiveness. The problems of tax avoidance in debt forgiveness within the enforcement proceedings and the inexpediency of taxation of forgiven debts in general are considered. The grounds for exemption from payment of the executive fee as such, which is levied without effective work of state executors, are analyzed. Certain ways of concealing property by the debtor and positive case law aimed at combating certain ways of concealing property by debtors are outlined. The influence of technology development on the emergence of new ways for debtors to evade their obligations is stated. Concerns have been expressed about the impact of the rapid development of modern technologies on the efficiency of enforcement proceedings. The directions of ways of elimination of the revealed possibilities for abuse of the rights in executive proceedings for the further development of more substantive projects of changes to the legislation are offered.

Key words: recovery, enforcement proceedings, debtor, abuse of rights, participants in enforcement proceedings.

Вступ. Останніми роками, враховуючи появу інституту приватних виконавців, кількість виконаних судових рішень зростає, як і чисельність виконавчих проваджень. Специфічні правовідносини боржника та стягувача породжують найрізноманітніші шляхи ухилення від зобов'язань діями, спрямованими на виконання рішення всупереч принципам права у цілому та виконавчого процесу зокрема. При цьому приватний виконавець як учасник виконавчого провадження також зацікавлений у виконанні рішення будь-якими шляхами, оскільки від цього залежать його прибутки.

Саме тому темою дослідження в рамках цієї статті виступають зловживання учасників виконавчого провадження як більш широкої категорії (порівняно зі сторо-

нами виконавчого провадження відповідно до положень статей 14 та 15 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016) [1].

Актуальність вибраної теми зумовлена наявністю значної кількості недобросовісних учасників виконавчого провадження за не меншої кількості відкритих виконавчих проваджень в Україні.

Завданням у межах цієї статті є дослідження можливих зловживань учасниками виконавчого провадження своїми правами та пошук шляхів їх подальшого унеможливлення.

Виклад основного матеріалу. Зловживання правом – це абстрактна категорія, і на підтвердження цієї думки відзначимо, що розкриття даного явища у законодавстві України відсутнє. Дійсно, процесуальне законодавство

надає суду можливість на власний розсуд оцінити поведінку/дії/бездіяльність сторін процесу як використання своїх прав на шкоду іншим. Утім, без однозначної позиції законодавця неможливе систематичне недопущення зловживання правами, у тому числі в рамках виконавчого провадження.

Подекуди корисними виявляються напрацювання судової практики. Наприклад, у Постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 03.06.2020 у справі № 318/89/18 було зроблено висновок про наслідки зловживання різними правами – матеріальними та процесуальними. Зокрема, у разі зловживання процесуальним правом суд залишає без розгляду або повертає процесуальний документ, поданий учасником справи; у разі зловживання матеріальними правами суд може відмовити у захисті прав особи, що зловживала своїми правами [2].

Але такого тлумачення суду в контексті виконавчого провадження, на жаль, недостатньо, оскільки суддя та виконавець мають різний обсяг повноважень. Тому дещо детальніше класифікуємо види зловживань правом, а також його доктринальне розуміння.

На думку О. Вдовичена, зловживання правом являє собою особливий вид юридично значимої поведінки, що проявляється у настанні соціально шкідливих наслідків від дій/бездіяльності суб'єкта права, а також у використанні недозволених у конкретних правовідносинах форм поведінки, тобто всупереч цільовому призначенню таких форм поведінки [3, с. 49].

Погоджуючись із позицією вченого, додамо, що зловживання правом є прямою протилежною до дотримання принципу добросовісності і водночас не є прямим порушенням законодавства. Така ремарка є необхідною, адже під час доказування факту зловживання правом зазвичай доводиться спиратися саме на принципи права у зв'язку з відсутністю інших джерел обґрунтування протиправності поведінки учасників виконавчого провадження.

Ураховуючи вищезгадану постанову Верховного Суду [2], зловживання правом можемо поділити на матеріальне і процесуальне, а також за галузевою ознакою, за метою (навмисне чи ненавмисне нанесення шкоди іншій особі реалізацією своїх прав). У зв'язку із цим зловживання правом обросло низкою суміжних категорій, які ми коротко розкриємо:

Шикана – дії, спрямовані виключно на завдання шкоди іншій особі за відсутності законного інтересу [4, с. 72]. У контексті виконавчого провадження до таких дій можна віднести будь-які дії стягувача в порушення принципу співмірності у виконавчому провадженні, які навмисне ускладнюють можливість боржника реалізувати своє право на майно тощо.

Естопель – правовий принцип, відповідно до якого особа втрачає право посылатися на будь-які факти на обґрунтування своєї позиції у зв'язку з учиненням дій, які свідчать про протилежні наміри особи [5, с. 320]. Вочевидь, у контексті виконавчого провадження йдеться про проголошені боржником наміри, які не підтверджуються юридично значимими діями.

Правовий туризм – перевага форми над змістом під час ухвалення судового рішення (надмірний формалізм) [6]. Що типово, таке зловживання може ініціюватися практично будь-яким учасником виконавчого провадження, але втілюватися у життя лише уповноваженими на те особами (принаймні виконавцем).

Отже, незважаючи на відсутність указаних різновидів зловживання правом у законодавстві (у тому числі щодо виконання судових рішень), вони вже досить докладно вивчені в межах правової доктрини. Далі спробуємо застосувати вказані надбання науки та судову практику у разі виявлення можливих зловживань у виконавчому провадженні та шляхів їх подолання.

Починаючи з можливих зловживань стягувача та/або виконавця, відразу звернемо увагу на те, що не слід обманюватися статусом «жертви», який несе стягувач у виконавчому провадженні, оскільки кожна зі сторін виконавчого провадження має передбачений законодавством перелік прав і обов'язків. Законодавець сформував правовий статус сторін виходячи з дотримання основних прав і свобод людини, а також з урахуванням принципів виконавчого провадження. Отже, на нашу думку, зловживати правами у виконавчому провадженні може як стягувач, так і боржник – виправдань такої поведінки бути не може.

1. Відкриття виконавчого провадження за місцем реєстрації банку, де відкрито банківський рахунок на ім'я боржника.

Стаття 24 Закону України «Про виконавче провадження» передбачає альтернативну територіальну компетенцію для виконавців під час відкриття виконавчого провадження, яку умовно поділимо на дві групи: за боржником (місця проживання, перебування або роботи) та за майном (закон оперує поняттям «місцезнаходження», що, як буде доведено далі, невиправдано) [1].

Оскільки банківський рахунок – місце зберігання майна боржника, стягувач може скористатися цим для відкриття виконавчого провадження далеко від місця фактичної життєдіяльності боржника. На нашу думку, такі дії – безумовно, зловживання правом і порушення принципу верховенства права, адже безпідставно ускладнюється реалізація права боржника на захист майна.

Більшість банків зареєстровано в Києві, тому маємо невітшну судову практику, коли закон захищає саме право стягувача вибрати виконавця відповідно до принципу диспозитивності виконавчого провадження (наприклад, Рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 31.07.2019 у справі № 620/2096/19, Постанова Верховного Суду від 10.09.2018 у справі № 905/3542/15 та ін.) [7; 8].

Аргументація судів зводиться до того, що кошти – це майно боржника, а банківський рахунок – абстрактне явище, тому не залишається нічого іншого, як керуватися місцем реєстрації банку.

Нами підтримується позиція, викладена у Рішенні Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 27.12.2019 у справі № 160/12702/19: судом зроблено висновок, що відкриття виконавчого провадження Законом [1] допускається саме за місцем майна, що потребує державної реєстрації (тобто нерухомість та транспортні засоби) [9].

Схожа правова позиція висловлена в Постанові Верховного Суду від 25.06.2019 у справі № 826/7969/16 [10].

Далі судом зроблено ще більш цікавий висновок: банк – це лише третя особа, що зберігає майно боржника, і відкривати виконавче провадження за місцезнаходженням банку немає правових підстав. Погодимось, навівши аналогію, якщо транспортний засіб боржника було евакуйовано на штрафмайданчик, то відкривати виконавче провадження за його місцем знаходження, м'яко кажучи, дивно, адже таке зберігання може бути нетривалим. Аналогічна ситуація виникає за договорами зберігання. Тобто саме державна реєстрація майна (а не «місцезнаходження», як це передбачено законодавством) – це найбільш стала та надійна прив'язка майна до певної території [9].

Окрім того, законодавець не пояснює як стягувачу (а головне – виконавцю) упевнитися, що на відомих банківських рахунках боржника є кошти, і як упевнитися, що вони належать боржнику?

Судова практика надає нам такі орієнтири:

1. Скріншоти з інформацією про рахунки боржника не є доведенням їх наявності (Ухвала Деснянського районного суду м. Чернігова від 23.06.2020 у справі № 750/1862/20) [11].

2. Довідка з банку про існування рахунку не доводить існування на ньому коштів, у тому числі таких, що належать боржнику, адже можуть бути і кредитні кошти (Рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 06.05.2020 у справі № 280/2165/20) [12].

3. Банківський рахунок є власністю банку, тому відсутність на такому рахунку коштів унеможливає відкриття виконавчого провадження за місцем реєстрації банку (Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 29.07.2019 у справі № 160/6743/19) [13].

4. Кредитні кошти боржника на рахунку банку є власністю банку, отже, відкривати виконавче провадження за місцем реєстрації банку немає правових підстав (Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 19.08.2019 у справі № 160/7012/19) [14].

Виникає цілком доречне питання: що спонукає стягувача свідомо йти на таку хитрість? Видається логічним виділити два варіанти: ускладнити життя боржнику або вибрати виконавця, який здійснює свою професійну діяльність у столиці. Такий вид зловживання правом шкодить не лише боржнику, а й виконавцям у регіонах, які залишаються без роботи. При цьому маємо водночас прояви як шикани (з боку стягувача), так і правового пуризму (з боку виконавця).

На підтвердження наявності правового пуризму у вищевказаній ситуації наведемо таку судову практику: відповідно до Рішення Волинського окружного адміністративного суду від 17.06.2020 у справі № 140/7928/20 виконавче провадження відкрито у Києві (за місцем реєстрації банку), оскільки на рахунку боржника у такому банку перебувала 1 гривня [15].

Маємо і протилежну практику: Рішенням Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 19.03.2020 у справі № 160/2291/20 скасовано постанову про відкриття виконавчого провадження у місті Києві, оскільки суду не доведено факт проживання боржника в Києві або знаходження там його майна. Виконавче провадження відкрите виключно за місцем реєстрації банку, де боржник має рахунок, при цьому стягувач достеменно знав, що боржник проживає не в Києві і майна там не має [16].

Виходячи з першого розглянутого зловживання правом, пропонуємо шукати вирішення проблеми у таких напрямках:

1. Обмежити диспозитивність стягувача під час вибору виконавця, запровадивши замість альтернативності критеріїв їх ієрархічність, де визначальним буде життєвий зв'язок боржника з місцем відкриття виконавчого провадження. При цьому можна запозичити критерії резидентності у розумінні пп. 14.1.213 п. 14.1 ст. 14 розділу I Податкового кодексу України для визначення такого місця відкриття провадження [17]. Оскільки виконавчим округом приватного виконавця є область, Автономна Республіка Крим, Київ та Севастополь, а органи державної виконавчої служби охоплюють усю територію України, суттєвих проблем для стягувача такі нововведення не створять.

2. Дозволити виконавцю перевіряти відомості із заяви про відкриття виконавчого провадження та водночас запровадити відповідальність стягувача за неповне подання відомостей про все відоме йому майно боржника. У комплексі з вищевикладеним такий захід буде ефективним, адже дасть змогу «розв'язати виконавцю руки» і не відкривати виконавчі провадження, які мають бути відкриті в інших регіонах.

2. Уникнення «прощення боргу» для подальшої несплати податків.

Відповідно до абз. «д» пп. 164.2.17 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу України від 02.12.2010, прощення боргу є підставою для сплати боржником податку на при-

буток для фізичних осіб (та військового збору) у зв'язку з виникненням додаткового блага [17].

Уточнює цю норму Постанова Верховного Суду від 26.06.2018 у справі № 821/3787/15-а: не всі прощені борги є додатковим благом, а лише ті, що призводять до виникнення у боржника фінансової вигоди, поліпшення фінансового чи майнового стану. Тобто принаймні прощення нарахованих штрафних санкцій не є додатковим благом [18].

Відзначимо той факт, що стягнення податків із неплатоспроможного боржника, якому навіть прощено його заборгованість, не є доцільним. Утім, така норма досі не скасована у зв'язку з існуванням схем уникнення від сплати податків.

Наприклад, відповідно до статей 37 та 39 Закону України «Про виконавче провадження», існує низка підстав для повернення виконавчого документа та закінчення виконавчого провадження [1]. Цілком можлива ситуація договірної врегулювання відносин стягувача та боржника, після якої стягувач звертається до виконавця із заявою про повернення виконавчого документа, тримає у себе цей документ до моменту пропуску всіх процесуальних строків, і така поведінка не вважається прощенням боргу у розумінні податкового законодавства. Окрім того, таким чином можна уникнути сплати виконавчого збору.

Спосіб боротьби законодавця з подібними зловживаннями, вочевидь, невдалий. Отже, необхідно узгодити положення Закону України «Про виконавче провадження» та Податкового кодексу України. Як свідчить практика, лише платоспроможні боржники ухиляються від оподаткування прощених боргів. Якщо людина у скрутному становищі, вона не зможе залучити адвокатів для вирішення подібних питань і продовжує бути боржником навіть після прощення боргу, але вже перед податковою.

3. *Безпідставне стягнення виконавчого збору та витрат виконавчого провадження.*

Стаття 18 Закону України «Про виконавче провадження» зобов'язує виконавця ефективно, своєчасно та повно вживати всі необхідні заходи в межах виконавчого провадження. Але як бути, якщо виконавче провадження закінчене без участі виконавця і винесено постанову про стягнення виконавчого збору/ витрат виконавчого провадження?

З одного боку, виконавцю треба сплатити принаймні за відкриття та закриття виконавчого провадження, з іншого – встановлено конкретний розмір виконавчого збору для державних виконавців. Якщо раніше це було 10% від стягнутої суми, то зараз – 10% від суми заборгованості [1]. Складається помилкове враження, що стягувати виконавчий збір можна навіть без учинення будь-яких дій зі стягнення самої заборгованості.

Згідно з положеннями ч. 2 ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження», виконавчий збір справляється саме за примусове виконання рішення.

Цікаве розширене тлумачення згаданої норми знаходимо у Рішенні Хмельницького окружного адміністративного суду від 21.01.2019 у справі № 560/4472/18, яке розкриває примусове виконання рішення як безпосереднє вчинення дій на примусове виконання рішення і самостійне та фактичне стягнення заборгованості з боржника на користь стягувача [19].

Тобто виконавчий збір – це винагорода державному виконавцю за успішне стягнення заборгованості. Якщо стягувач і боржник вирішили свої питання самостійно і без участі виконавця, стягнення виконавчого збору можемо трактувати як правовий пуризм (хоча й у вигляді обов'язку, прямо передбаченого для державних виконавців законом).

Здійснення дій із фактичного виконання рішення – підстава для стягнення виконавчого збору, на це вказує також Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Каса-

ційного адміністративного суду від 14.05.2020 у справі № 640/685/19.

Там само зроблено висновок, що стягнення виконавчого збору під час повернення виконавчого документа стягувачу за його заявою породжує ризик повторного стягнення виконавчого збору (під час повторного звернення стягувача до органів державної виконавчої служби) [20].

Комплексно аналізуючи всі нормативно-правові акти, що регулюють виконавче провадження в Україні, судді Великої Палати Верховного Суду Постановою від 11.03.2020 у справі № 2540/3203/18 дійшли такого висновок: оскільки у постанові про повернення виконавчого документа стягувачу вказується результати виконання (тобто фактично стягнута сума або майно), а у самому виконавчому документі має бути відмітка щодо нестягнутих залишків заборгованості, виконавчий збір має стягуватися з фактично стягнутої суми [21].

Такий висновок є ретроспективним, проте справедливим. У сукупності з необхідністю вчинення реальних дій зі стягнення заборгованості державним виконавцем обґрунтування суми виконавчого збору має стимулювати органи державної виконавчої служби працювати плідніше і не зловживати своїми правами. Однак допоки такі положення прямо не передбачені законодавством, боржники вимушені доводити безпідставність стягнення виконавчого збору у суді, що тим самим порушує права боржника.

4. Розміття способів приховування майна боржником.

Найдавніша проблема в історії виконавчого провадження – можливість боржника завчасно позбутися майна або його приховати. Зловживання правами можна знайти найрізноманітніші, а розвиток технологій дає змогу боржникам бути завжди на крок попереду, оскільки законодавство не здатне швидко адаптуватися під науково-технічний прогрес. Водночас маємо згадати і позитивну судову практику.

По-перше, суди відходять від традиційної прив'язки у вигляді реєстрації майна, якщо довести, що воно фактично належить боржнику. У Постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 10.02.2020 у справі № 676/1314/19 з боржника було стягнуто нерухоме майно, яке не було на нього зареєстроване. Справа в тім, що нерухоме майно боржник подарував сину, договір рішенням суду визнано недійсним, але перереєстрації не відбулося [22].

По-друге, суди не сприймають будь-які договори щодо майна боржника, якщо вбачають у їх укладанні спроби уникнути виконання своїх зобов'язань. Відповідно до фабули Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 27.09.2018 у справі № 522/23757/17, боржник уклав шлюбний договір під час виконання судового рішення про стягнення боргу й усе майно, що перебувало до того у спільній сумісній власності подружжя, стало власністю дружини, адже у шлюбному договорі передбачалося, що майно стає власністю того з подружжя, на кого воно зареєстроване. Тобто, зловживаючи своїми правами, боржник опосередковано позбувся свого майна, тому шлюбний договір було визнано частково недійсним для подальшого стягнення заборгованості [23].

Наостанок не можемо не повернутися до питання застосування сучасних технологій боржниками як відвертого зловживання своїми правами, адже на разі не передбачено можливостей стягнути з боржника криптовалюту або кошти з рахунку мобільного телефону. Боржник може перевести свої грошові кошти на десятки SIM-карт або у віртуальні гаманці, і жоден виконавець не матиме змоги їх стягнути. Якщо раніше впродовж цієї статті пропонувалися бодай якісь напрями пошуків рішень, то у цій ситуації ні законодавство, ні судова практика не дають указівок на законний алгоритм стягнення.

Висновки. У процесі дослідження зловживань правами учасниками виконавчого провадження можна дійти думки, що такі зловживання можливі і серед виконавців, і серед сторін виконавчого провадження. Комплекс проблем, пов'язаних із можливостями зловживання правами, породжений насамперед: а) помилковою та упередженою позицією про неможливість зловживання правами з боку стягувача; б) появою конкуренції між приватними та державними виконавцями, що робить їх більш зацікавленими у зловживанні своїми правами; в) реєстраційними «прив'язками» як чинниками, що понижують якість виконавчого процесу в Україні; г) активним застосуванням боржниками нових технологій тощо.

Отже, законодавство потребує комплексного та масштабного перегляду, оскільки переважання інтересів стягувачів призведе до підвищення рівня бідності, а переважання інтересів боржників – до зниження рівня життя у країні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про виконавче провадження : Закон України від 15.06.2016 р. № 1404-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19/>.
2. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 03.06.2020 у справі № 318/89/18. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89675396>.
3. Вдовичен О. Поняття зловживання правом. *Право і суспільство*. 2008. № 4. С. 47–52.
4. Осадчук С., Осадчук М. Форми зловживання цивільним правом. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 4. С. 68–77.
5. Новосад А.С. Процесуальний естопель: особливості застосування. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 15 березня 2019 р. Дніпро : ДДУВС, 2019. С. 320–321.
6. Окрема думка судді Верховного Суду Яна Берназюка від 25.04.2018 у справі № 826/5575/17 на постанову від 11.04.2018. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73635013>.
7. Рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 31.07.2019 у справі №620/2096/19. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83350786>.
8. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 10.09.2018 у справі № 905/3542/15. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76445253>.
9. Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 27.12.2019 у справі № 160/12702/19. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86925007>.
10. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 25.06.2019 у справі № 826/7969/16. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82618556>.
11. Ухвала Деснянського районного суду м. Чернігова від 23.06.2020 у справі № 750/1862/20. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89984022>.
12. Рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 06.05.2020 у справі № 280/2165/20. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89085425>.
13. Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 29.07.2019 у справі № 160/6743/19. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/84160116>.
14. Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 19.08.2019 у справі № 160/7012/19. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83699464>.
15. Рішення Волинського окружного адміністративного суду від 17.06.2020 у справі № 140/7928/20. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89853473>.
16. Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 19.03.2020 у справі № 160/2291/20. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88295852>.

17. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

18. Постанова Верховного суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26.06.2018 у справі № 821/3787/15-а. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74989222>.

19. Рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 21.01.2019 у справі № 560/4472/18. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79280518>.

20. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 14.05.2020 у справі № 640/685/19. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89217659>.

21. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 11.03.2020 у справі № 2540/3203/18. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88601610>.

22. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 10.02.2020 у справі № 676/1314/19. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87485250>.

23. Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 27.09.2018 у справі № 522/23757/17. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77838799>.